

TÜRKÇE VE JAPONCADA KONU (TOPIC) İŞARETLEYİCİLERİ

Zeynep GENÇER BALOĞLU*

Makale Bilgisi

Geliş Tarihi 19.11.2021
Kabul Tarihi 02.12.2021
Yayın Tarihi 22.12.2021

DOI: 10.48147/dada.52

Yazar Bilgisi

* Dr.

<https://orcid.org/0000-0001-6769-7015>

gencerzeynep@gmail.com

Pamukkale Üniversitesi, Yabancı Diller
Yüksekokulu, Denizli / TÜRKİYE

Anahtar Kelimeler

Atıf Bilgisi

ÖZ

Cümle *konusu (topic)* en genel biçimiyle cümlenin neyin üzerine, ne hakkında olduğunu aktaran birim olarak tanımlanan edimbilimsel bir unsurdur. Cümlede bir ögeyi cümlenin konusu yapma işine *konulaştırma (topicalization)* denir ve diller işlemi farklı yollarla yerine getirir. Transavasya dilleri olarak kabul edilen Japon, Kore, Moğol ve Mançu dillerinde cümlenin temel yapı üyelerini işaretleyerek onları konulaştıran özel biçimbirimler (*topic markers*) bulunurken yine bu dillerinden biri olduğu varsayılan Türkçede, konu işaretleyicisi olarak tanımlanmış özel bir biçimbirimin bulunmadığı görüşü hakimdir. Bu çalışmanın amacı, Türkçede cümle başında bulunan {+DAn} biçimbirimli ad öbeklerinin (AÖ), Japoncadaki wa biçimbirimli AÖ'ler gibi cümlenin konusunu işaretleyip işaretleyemeyeceğini tartışmaktır. Çalışmada konu "hakkındalık" olarak tanımlanmış, konuyu belirlemede işlemsel ölçüt olarak "cümle başılık" ve "önvarsayımsallık" esas alınmıştır. Çalışma sonucunda Türkçede {+DAn}'lı AÖ'lerin cümle başında;

i. isim cümleleri ve hâl/sonuç görünüşü bildiren fiil cümlelerinde edimbilimsel düzeyde konuyu, söz dizimsel düzeyde özneyi işaretlediği,

ii. edimbilimsel düzeyde konuyu işaretlemediği sürece, sözdizimsel düzeyde özneyi de işaretleyemeyeceği anlaşılmıştır.

Konu, konulaştırma, hakkındalık, Japonca wa, Türkçe konu işaretleyicisi

Gencer Baloğlu Zeynep (2021). "Türkçe ve Japoncada Konu (Topic) İşaretleyicileri". *Uluslararası Disiplinler Arası Dil Araştırmaları (DADA) Dergisi*, Sayı: 2021/3, Aralık, s. 29-44.

TOPIC MARKERS IN JAPANESE AND TURKISH

Zeynep GENÇER BALOĞLU*

Article info

Submitted 19.11.2021
Accepted 02.12.2021
Published 22.12.2021

DOI: 10.48147/dada.52

Authors info

* Dr.

 <https://orcid.org/0000-0001-6769-7015>

gencerzeynep@gmail.com

Pamukkale University, College of Foreign
Languages, Denizli / TURKEY

Keywords

Cite this article as

ABSTRACT

In its most general form, a sentence topic is defined as the unit that conveys what the sentence is about. Topicalization is the process of making an argument the topic of a sentence, and there are different structures in languages that perform this role. While topic markers exist in the Transeurasian languages of Japanese, Korean, Mongolian, and Manchu, there is no unique morpheme classified as a topic marker in Turkish, which is thought to be one of these languages. The purpose of this study is to see whether Turkish sentence initial noun phrases (NP) with +DAn may mark the topic of the sentence in the same way that sentence initial NPs with “wa” topic marker in Japanese can. In the study, the topic was termed as “aboutness”. “Sentence initial” and “presupposition” were used as operational criteria for determining the topic of the sentence. As a result of the research, we may say that sentence initial NPs with +DAn in Turkish;

- i) mark *the topic* on a pragmatic level and *the subject* on a syntactic level in noun sentences and verb sentences that indicating the resultative aspect.
- ii) can not mark the subject on the syntactic level unless the topic isn’t marked the on pragmatic level.

Topic, topicalization, aboutness, Japanese wa, Turkish topic marker

Gencer Baloğlu Zeynep (2021). “Topic Markers In Japanese and Turkish”. *International Journal of Interdisciplinary Language [JILS] Studies*, Number: 2021/3, December, p. 29-44.

1. Giriş

Dilsel tipoloji, dünya dilleri arasındaki yapısal benzerlikleri ve farklılıkları belirlemeye, ortaklıklardan hareketle onları gruplandırmaya çalışan bir dilbilim alanıdır. Japonca ve Türkçe, bazı araştırmacılar tarafından yapısal benzerlikleri olması sebebiyle Transavasya¹ dilleri adı verilen Korece, Moğolca ve Mançucanın da içinde bulunduğu dil birliğinin birer üyesi olarak kabul edilir. Japonca ve Türkçe ÖNY sözdizimine sahip dillerden olup dilin iç dinamiklerinin izin verdiği ölçüde cümlede NÖY dizimine de rastlanmaktadır. Her iki dilde de baş unsur yüklem ve yüklem cümlesinin temel yapı üyelerinin konumlanma noktalarını ve konum kaynaklı işlevlerini belirler. Japonca, cümlede yüklemle üyeleri arasındaki edimbilimsel ilişkiye göre belirlenen “konu (topic)”yu “wa” biçimbirimi ile işaretlerken Türkçede konu işaretleyicisi olarak tanımlanmış özel bir biçimbirime rastlanmadığı görüşü hâkimdir. Bir başka ifadeyle, konu için gramer kitaplarımızda Japoncada, Korecede veya Moğolcada olduğu gibi ayrı bir bölüme rastlamak güçtür. Bu da ilgili dillerden herhangi birini öğrenen Türk öğrencilerinin birtakım güçlükler ile karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu çalışmada Japonca öğrenen Türk öğrencilerinin Japonca “wa”yı Türkçede ele alış biçimlerinden yola çıkarak Türkçe için “konu”, {+DAn} biçimbirimli AÖ’lerin *konulaştırıcılığı* ve dilbilgisel düzlemde konu ile öznenin farklılığı Japonca ile karşılaştırılarak ele alınacaktır.

Cümle ya da sözcüde öğelerin iki temel ilkeye dayalı olarak belirli biçimde düzenlenmesine *bilgi yapısı (information structure)* adı verilir. Bu iki temel ilke i) konusunun, dinleyen ya da okurun var olan bilgisine ilişkin varsayımları ii) konusunun / yazarın öncelemek istediği öğeleri olarak bilinir. Bu ilkeye dayanarak bazı öğeler konulaştırılır, bazıları ise odaklanır (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011: 57). Vallduví (1992), bilgi yapısının bu ikili ayrımını yeterli bulmayarak cümle içindeki ortak ve ortak olmayan bilgiyi ayırarak cümlesinin öncelikle *temel (ground)* ve *odak* olmak üzere iki bölüme ayrıldığını iddia eder. Bunlardan *temel*, ortak bilgiyi (shared knowledge), *odak* da ortak olmayan yeni bilgiyi içermekte olduğunu belirtir ve daha sonra temeli kendi içinde *bağlantı (link)* ve *ekleni (tail)* olmak üzere ikiye ayırır. Buna göre *bağlantı*, cümle başında kodlanan, dolayısıyla cümlesinin konusunu belirleyen bir birim, ekleni de bunun tamamlayıcısı niteliğindedir. Böylece *odak* cümledeki en önemli birimken cümlede *konu* zorunlu değildir (İşsever, 2000: 46). Cümlede bir öğeyi cümlesinin konusu yapma işine *konulaştırma (topicalization)* denir ve dillerde konulaştırma işlevini üstlenmiş farklı yapılar bulunmaktadır. Örneğin Transavasya dillerinden Korece ve Japonca bu işlevi, cümle başında ad öbeğine (AÖ) eklenen özel biçimbirimlerle yerine getirirken Moğolca ve Mançuca gibi Transavasya dilleri de aslı işlevi konu işaretleme olmayan ancak edimbilimsel açıdan konulaştırma yetkisine sahip biçimbirimler aracılığıyla bu görünümü yüzey yapıya taşırlar. Bu çalışmanın amacı, Türkçede cümle başında bulunan AÖ’lere eklenen {+DAn} biçimbiriminin, diğer Transavasya dillerinde karşımıza çıkan konu işaretleyicileri (topic markers) gibi değerlendirilip değerlendirilemeyeceğini tartışmaya sunmaktır. İnceleme kısmında Transavasya dillerindeki konu işaretleyicileri genel olarak tanıtıldıktan sonra karşılaştırmada sadece günümüz Japoncası ve Türkçesi örnekleri kullanılacaktır.

¹ İki binli yılların başlarında Belçikalı araştırmacı Martine Irma Robbeets ve ekibi Japonca, Korece, Türkçe, Moğolca ve Mançu-Tunguz dilleri arasında genetik bir akrabalık araştırılacaksa bunun ilgili dillerin değişime dirençli morfolojik birimlerinde özellikle de fiil morfolojisinde karşılaştırma yapılması gerektiği tezini öne sürmüşlerdir (Robbeets, 2005: 41-44). Çünkü bağımsız birimler olan sözcükler yoğun etkileşim sonucu çok daha kolay ödünçlenebilir ve bu sözcüklerin etimolojisi yapılırken sadece ses denklikleri değil anlam birlikleri de dikkate alınmalıdır (Robbeets, 2005: 45-51). Japonca, Korece, Moğolca, Türkçe ve Mançu dillerinde fiil morfolojisini ve dilin kopyalanmaya dirençli yapılarını merkeze alarak karşılaştırma yapan, zikredilen dillerdeki yoğun benzeşmenin genetik mi, etkileşim sonucu mu yoksa tesadüfi benzerlikler mi olduğunu ortaya koymaya çalışan dilbilimciler geleneksel hale gelmiş Altay dilleri adlandırması yerine Transavasya dilleri terimini kullanmayı tercih etmişlerdir. Biz de Japonca ve Türkçe karşılaştırmalı çalışmalarımızda iki dil arasındaki benzeşmelerin yoğun olduğunu kabul etmekle birlikte, genetik akrabalığın henüz ispatlanamamış olması sebebiyle Transavasya dilleri adlandırmasını tercih ediyoruz.

2. İlgili Çalışmalar ve Kavramsal Çerçeve

Türkçede karşılaştırma konuları dışında konuyu işaretleyen özel bir biçimbirim bulunmadığı, konulaştırılmak istenen AÖ'nün belirli olmak kaydıyla cümle başına taşındığı veya cümle başındaki AÖ'ye *-a gelince* yapısı eklenerek (Erguvanlı, 1984: 37; Kornfilt, 1997: 201) konulaştırma işlevini yerine getirdiği görüşü hâkimdir. Erguvanlı (1984), güçlü konular (strong topics) olarak tanımladığı karşılaştırma içeren cümlelerde *ise* bağlacının konu işaretleyicisi görevi üstlendiğini dile getirir ve birçok dilde karşılaştırma konularının (contrastive-topics) şart kipi ile belirlendiğinin altını çizer. Ancak *de* bağlacının konulaştırıcılığına şüpheyle yaklaştığını belirtir (s.42). "(97) Bir gömlek sana bir gömlek de kardeşine aldım"; "(98) Bir bankadan ise üç milyon çalmışlar" (s. 38-39). Karşılaştırma topikleri, Erguvanlı'nın deyiimiyle güçlü topikler, araştırma kapsamımız dışındadır. Erguvanlı örneklerini cümle başlık ve belirlilik/belirsizlik ilişkisini tartışmak için vermiştir. Kornfilt (1997) ise Türkçede herhangi bir konu işaretleyici ek olmadığını savunur (s. 201). Öznelerin konuluğuyla ilgili olarak bazı araştırmacılar (Lehmann 1976, Keenan 1976) cümlede/sözcede "özne"lerin diyakronik olarak "konu"lardan gelişerek ortaya çıktığını, öznenin konu konumuna yerleşmesi yönünde eğilim gösterdiğini savunurlar. Li ve Thompson (1976) cümle başında bulunan AÖ'nün canlı (+animate) ve belirsiz (indefinite) olması durumunda özneyi işaretleyebileceğini ancak konuların mutlaka belirli (definite) olmak zorunda olduğunu dile getirirler. Erguvanlı (1984)'da da Türkçede cümle başı pozisyonunun konu konumu olduğu, öznelerin ise işaretlenmemiş konular (unmarked topics) veya doğal konular (natural topics) olduğu belirtilmektedir. Cümlede *verilmişlik* (givenness), *belirlilik* (definiteness), *canlılık* (agency), *gönderimsellik* (referentiality), *özellik* (specificity) ve *cümle başlık* (sentence-initial) gibi işlevsel ölçütlere dayanarak cümledeki konu işlevini yerine getiren birimin tespit edilebilmesine yönelik çalışmaların sayısı oldukça fazladır (Chafe 1976; Erguvanlı 1984; Hoffman 1995; Keenan 1976; Keenan ve Schieffelin 1976; Kılıçarslan 1994). İşsever ise bu ölçütlerin güvenilirliğini eleştirmekte, kullanılacak en güvenilir ölçütün cümle başlık olduğunu ve Vallduví'nin *bilgi yapısı paketi* yaklaşımı ile konunun belirlenebileceğini savunmaktadır (İşsever 2000, 2002a, 2002b). Buna göre konu belirlemede bir soru-cevap kümesi oluşturulur ve cevapta bulunan eski bilgiler İşseverin deyiimiyle, önvarsayımsal öğeler, konusal özellik taşıyan birimler olarak kabul edilir (İşsever, 2002: 118-119).

Son zamanlarda Türkçe üzerine yapılan anlambilimsel odaklı istem çalışmaları ve özne araştırmaları (Alan 2021; Baydar 2008; Boz 2009; Doğan 2011) incelendiğinde bize göre *konunun* belirlenmesinde cümle başında olma ölçütünün önemi bir kez daha ortaya çıkmıştır. Özne daha serbest bir konumlanmaya sahip olabilirken, konulaştırma için mutlaka başa taşımaya gerektiği anlaşılmıştır. Doğan'ın "Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri" başlıklı doktora tez çalışmasında, bizim çalışmamızda ele alınan topic "mevzu" olarak adlandırılmış ve "(81) Öğretmen öğrencilerini övdü" (2011: 75) örneğinde görüldüğü gibi cümle başı olmayan AÖ cümlelerin konusu olarak belirlenmiştir. Alan (2021)'da "(37) Ne anlarız sanayiden ne anlarız ticaretten" (2021: 255) örneğinde görüldüğü gibi yine cümle başında olmayan {+DAn} biçimbirimli üye konu/içerik olarak belirlenmiştir. Ancak burada belirtmek gerekir ki, her iki çalışma da anlambilimsel ve fiil istemi odaklı çalışmalardır. Alan (2021)'daki *konu/içerik* "theme/comment" iken bizdeki *konu* "topic"tir. Doğan (2011)'daki "mevzu (topic)" bizdeki "konu (topic)" ile aynıyken birim belirleme ölçütlerimiz farklıdır. Diğer yandan özne çalışmalarında karşımıza çıkan (Baydar 2008; Boz 2009) {+DAn} biçimbirimli cümle başı AÖ'lerin de cümlede *konu (topic)* işaretleme işlevi olduğu düşünülmektedir. Baydar, "Kek+ten arttı.", "Anahtarlık+tan kalmadı." (2008:21) cümlelerinde *kekten* ve *anahtarlıktan* AÖ'lerinin özne olduğunu iddia etmekte, Boz (2009) da bu iddiayı kabul etmektedir. Boz bu cümlelerin kuruluşundaki eksiltiye dikkat çekerek: "Kek+ten [biraz(ı)] arttı." cümlesindeki {+DAn} biçimbirimli AÖ'ye "eksiltili özne" adlandırmasını önerir. Ayrıca Boz, Türkiye Türkçesinde eksiltili cümlelerin daha detaylı incelenmesi ile "özne" öğesinin alabileceği biçimbirim sayısının artabileceğini dile getirir (2009: 2374). Özne sözdizimsel işlevlerin konusu olmakla birlikte, "öznenin konu konumuna yerleşmesi yönünde eğilim gösterdiği" (Erguvanlı

1984; Lehmann 1976; Keenan 1976) görüşünden hareketle bu çalışmada cümle başında bulunan {+DAn} biçimbirimli AÖ’ler edimbilimsel açıdan ele alınıp {+DAn}’nin cümle başı AÖ’sünü konulaştırıp konulaştırmadığına bakılmıştır.

Son olarak, bu çalışmanın ana çerçevesini oluşturan Japonca ve Türkçede *konu* işaretleyicileri ile doğrudan ilgili olmamakla beraber, Japonca wa’yı ele alarak bunların Türkçedeki görünümünü karşılaştıran çalışmalar da bulunmaktadır. Tekmen ve Takano (2005), Japonca wa’yı sözcük türlerinden “ilgeçler” başlığı altında ele alırlar ve özel bir kullanım alanına sahip olduğunu belirterek onu tek başına incelerler. Tekmen ve Takano’da wa’nın en önemli işlevinin cümlelerin hatta yeri geldiğinde tüm paragrafın konusunu belirlemek olduğunu belirtilir ve wa’nın konulaştırma işlevi cümle başılıktaki vurgulanır (2005: 134). Ayrıca, Kornfilt (1997)’e atıfta bulunularak Türkçede konuyu belirten bir ek veya ilgeç olmadığı, genelde konunun cümle başında yalnız durumda bulunduğu ve bazen de “-a gelince” biçiminde görüldüğü hatırlatılır (2005: 133). Akbay (2006)’ya ait olan “Japonca ve Türkçedeki Eylemlerin Üye Yapısı – Dil Öğretimi Amaçlı bir Karşılaştırma-” başlıklı doktora tezi de Türkçe ile karşılaştırmalı olarak wa’ya yer veren başka bir çalışmadır. Ancak bu çalışmada da *konu*, Alan (2021) ve Doğan (2011)’daki gibi *theme* olarak ele alınmıştır. Bu nedenle bizim çalışmamızdaki konu (topic) ile ilgisi bulunmamaktadır. Japoncada wa’li AÖ’lerin öznellik ve konuluğunu (topicality) ele alan ve bunu Türkçedeki görünümüyle karşılaştıran bir başka araştırmacı da Atay (2018, 2021a, 2021b)’dir. Atay, 2018’deki çalışmasında “*Japonca öğrencilerinin wa ve ga’nın kullanım farklılığından kaynaklanan anlam farklılığını ve bunların Türkçeye aktarımını*” konu edindiği çalışmasında wa ve ga’yı Imamura (2002)’nin “*bilinen - wa*” / “*bilinmeyen / yeni bilgi-ga*” ölçütüyle karşılaştırmış ve Japonca öğrenen Türk öğrencilerinin wa – ga² kullanımında karşılaştığı sorunları bu karşıtıktan hareketle gidermeyi önermiştir (2018: 213-231). Daha sonra bu çalışmasına Imamura (2002)’nin diğer ölçütlerini de ekleyerek yine “özne-konu / wa-ga” karşıtlığı üzerinde durmuştur (Atay, 2021b: 12-26). Atay wa-ga üzerine yaptığı “Türkçe ve Japoncada Özne İşaretleyicisi” başlıklı ikinci çalışmasında (2021a: 1-20) Japoncada hem konu işaretleyicisinin (wa) hem de özne işaretleyicisinin (ga) yüzey yapıda görüldüğü cümleleri ele almıştır. İki dildeki “özneler” örtüştürülürken Japoncadaki *konu* Türkçedeki diğer sözdizimsel öğelerle karşılanmaya çalışılmış ve bunun sonucunda Atay (2021a:19) tespitlerini şu şekilde sıralamıştır:

“Japonca bir cümlede wa eki, özne ve konu olmak üzere çift işlev yüklediğinde Türkçede buna yalın durumdaki ad öbeği olarak özne karşılık gelmektedir. Japoncada özne ga ile işaretlendiğinde Türkçedeki karşılığı yine yalın durumdaki öznedir. Japoncada wa eki sadece konu işaretleyicisi olduğunda, bunun Türkçe karşılığı özne, nesne ve zarf tümleci olmak üzere cümlelerin farklı öğeleriyle karşılık bulmaktadır. Türkçeden Japoncaya baktığımızda; Türkçede özne, Japoncadaki özne-ga, konu-wa ve özne-wa öğelerinin hepsini kapsamaktadır.”

3. Sorun

Japonca konu işaretleyicisi wa’nın Türkçedeki görünümüne değinen yukarıdaki çalışmalar dikkatle incelendiğinde araştırmacıların *konuyu* sözdizimsel ve anlambilimsel işlevler doğrultusunda ele aldıkları görülmektedir. Özellikle Atay (2018, 2021a-b)’da *öznellik* ile *konuluğun* aynı işlevsel kategoride değerlendirilmesi ve buna bağlı olarak sözdizimsel etiket olan olan “özne, nesne, zarf tümlecini”nin, edimbilimsel etiket olan *konu* karşısına konması bize göre sorun yaratmaktadır. Ayrıca

² Günümüz Japoncasında “ga” nominatif (shukaku) ve genitif (zokkaku) durumlarını işaretlemeye kullanılan bir biçimbirimdir. Bu biçimbirim yan cümlede ve temel cümlede özneyi işaretlemeye kullanıldığı için özne işaretleyicisi olarak da adlandırılır. “Erken Orta Dönem Japonca (794-1185, Heian Dönemi olarak da bilinir) metinlerinde nominatif durum işaretlenmez (Ø), yan cümlelerde genitif eki olarak kullanılan “ga” ve “no”ya rastlanmaktadır. Erken Orta Dönem Japoncasının yan cümlelerde görülen [Ø, ga ve no] biçimbirimleri, günümüz Japoncasında [ga ve no] olarak devam etmiş ve alternasyon yaparak günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir” (Banno, 2013: 177).

Kornfilt'in "konular cümle başında yalın halde bulunurlar veya -a gelince şeklinde belirtilirler" önerisi (1997: 201) dikkate alınarak yapılan çeviriler de bize göre sorunludur. Çünkü Japonca cümlelerde konulaştırma biçimbirimi "wa" ve nominatif biçimbirimi "ga" arka arkaya geldiğinde [AÖ1wa AÖ2ga...yüklem]³ ya (1') ve (2')'de olduğu gibi dilbilgisel olmamakta ya da (1'') olduğu gibi zorlama bir çeviri ile karşılaşılmaktadır. Bu zorlama çeviriler Atay tarafından da eleştirilmektedir (2021a: 13). Bu çalışmada sorunun giderilmesi için cümle başlık ölçütüne bağlı kalınarak (1''') ve (2''')'deki gibi AÖ'lerin {+DAn} biçimbirimiyle çevirilmesi teklif edilmektedir:

(1) Sakana-**wa** maguro-**ga** oishii desu
 fish-**TOP** tuna-**NOM** delicious COP.

(1') *Balık, ton lezzetlidir.

(1'') (?) Balığa/balıklara gelince, ton lezzetlidir.

(1''') Balıklardan ton lezzetlidir.

[AÖ1 wa] SAKANA WA / BALIKLARDAN

edimbilimsel işlev: konu (topic); sözdizimsel işlev: dolaylı nesne (indirect object)

[AÖ2 ga] MAGURO GA / TONØ

edimbilimsel işlev: odak (focus); sözdizimsel işlev: özne (subject)

(2) Kēki-**wa** Ali-**ga** tabe-mashita
 cake-**TOP** Ali-**NOM** eat-PAST

(2') *Kek, Ali yedi.

(2'') Keke gelince, (onu) Ali yedi.

(2''') Kekten Ali yedi"

[AÖ1 wa] KĒKĪ WA / KEKTEN

edimbilimsel işlev: konu (topic); sözdizimsel işlev: doğrudan nesne (direct object)

[AÖ2 ga] ALĪ GA / ALĪØ

edimbilimsel işlev: odak (focus); sözdizimsel işlev: özne (subject)

3. Amaç ve Yöntem

Cümle ya da sözcede öğelerin iki temel ilkeye dayalı olarak belirli biçimde düzenlenmesine bilgi yapısı (information structure) adı verilir. Bu iki temel ilke i) konuşurun, dinleyen ya da okurun var olan bilgisine ilişkin varsayımları ii) konuşur / yazarın öncelemek istediği öğeleri olarak bilinir. Bu ilkeye dayanarak bazı öğeler konulaştırılır, bazıları ise odaklanır (İmer, vd. 2011: 57). Bu çalışmanın amacı, Türkçede cümle başında bulunan {+DAn} ekli AÖ'lerin, Japoncada cümle başı wa ekli AÖ'ler gibi konulaştırılıp konulaştırılamayacağını tartışmaya sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda bilgi yapısında edimbilimsel açıdan ele aldığımız konu kavramı "hakkındalık" olarak tanımlanmış, konuyu belirlemede işlemsel ölçüt olarak "cümle başlık" esas alınmıştır. İletişimsel oluşum içerisinde gerçekleşen kurucunun bilgisel konumu, Vallduvi (1992)'nin bilgi yapısı yaklaşımından yola çıkılarak oluşturulan soru-cevap kümeleri ile belirlenmeye çalışılmış ve önvarsayımsal öğeler cümlelerin konusu olarak kabul edilmiştir. Önvarsayımsal öğeler verilmişlik ve belirliliği de kapsamaktadır. Çalışma aşağıdaki üç ön kabule göre şekillendirilmiştir:

³ [AÖ1 wa AÖ2 ga ... desu] yapısındaki "Zo wa hana ga nagai desu", "Ali wa se ga takai desu" gibi eksiltili özne konusuna odaklanan ve aslında ga'lı öbeğin tamlama oluşturduğu Japonca örnekler çalışmamızın kapsamı dışında bırakılmıştır.

(i) Konular cümle başında konumlanırlar. Özneler cümlede konu pozisyonuna yerleşebilen doğal konulardır. Ancak belirli olma zorunluluğu taşımazlar. Konular ise belirli / verilmiş diğer bir ifadeyle önvarsayımsal olmak zorundadır.

(ii) Türkçede {+DAn} biçimbirimli AÖ’ler cümle başına geldiğinde eski bilgi ise cümlenin KONUSunu belirtirler. Yeni bilgi ise cümlenin ODAKını belirtirler. ODAK’lar cümlede eksiltilemezken KONU’lar eksiltilebilir.

(iii) Baydar (2008) ve Boz (2009)’un Türkçede {+DAn} biçimbirimi almış AÖ’lerin özneliği önerisi, AÖ’ler cümlenin ancak konusu ise kabul edilebilir.

4. İnceleme

4.1. Transavasya Dillerinde Konulaştırma

Transavasya dillerinin ilgili gramer kitaplarına bakıldığında *konu / konulaştırma* (topic/topicalization) başlıklarının altında birtakım bağımlı ve bağımsız biçimbirimlerin sıralandığı görülmektedir. Bunlardan Mançuca ve Moğolcadaki biçimbirimlerin Japonca ve Korecedeki konulaştırıcılardan farklı olarak konu işaretleme dışında da görevler üstlendiği anlaşılmaktadır. Örnek (3)’te görüldüğü üzere Mançucada ifade olarak “eğer ... olursa”, “...dan söz edecek olursak” anlamlarına gelen *Oci* (<o-: ol-) ve *seci, seme* (<se-: söyle-) sözcükleri gramerleşip eklendiği AÖ’yü konulaştırmaktadır (Gorelova, 2002: 284, 410). Örnek (4)’te Moğolcadaki AÖ’lerin cümle başına taşınarak sözdizimsel yollarla konulaştırılabildiği gibi cümle başındaki AÖ’ye bol < bol-bel “eğer / ise” (bol- “ol-” fiilinden gramerleşmiştir) getirilerek de konu işaretleyebildiği görülmektedir. Janhuen, konunun “aynı zamanda özne olduğundan ve *bol* çoğunlukla öznenen sonra konumlandığından hatalı bir biçimde “özne işaretleyicisi” olarak da adlandırılmakta” olduğunu belirtir (Janhunen, 2012: 236). Bu biçimbirimler burada ayrıntılı olarak ele alınmayacak sadece birer örnekle tanıtılacaktır:

Mançuca

(3)	aisin	menggun	oci	guise-de	tebu-mbi,
	gold	silver	TOP	chest-DAT	put in-IMPF
	bele	jeku	oci	tsang-de	asara-mbi.
	rice	grain	TOP	granary-DAT	Store- IMPF

“As for gold and silver, they are put in a chest, but as for rice and grain, they are stored in a granary” (Gorelova, 2002: 411)

“**Altın gümüş** sandıkta saklanır, **pirinç arpa** ambarda saklanır.”

Moğolca

(4)	oulaan baater	bol	monggel	ouls-ii-n	niislel	youm
	red hero	TOP	Mongol	state-GEN	capital	COP

“Ulan Bator is the capital of Mongolia” (Janhunen, 2012 :236)

“**Ulanbatur** Moğol devletinin başkentidir.”

Korece için tarafımızca oluşturulan örnek (5)’te *-nun* konu işaretleyicisidir. Ünsüzle biten sözcüklerden sonra ise *-un* kullanılmaktadır. Japonca ile daha rahat karşılaştırılabilmesi için (5)’in aynısı Japonca olarak (6)’da verilmiştir.

Korece

- (5) Dokyo- **nun** hangug-ui sudo ibnida.
 Tokyo- **TOP** Japan-GEN capital COP

"Seul Kore'nin başkentidir."

Japonca

- (6) Tōkyō-**wa** Nihon-no shuto desu.
 Tokyo-**TOP** Japan-GEN capital COP

"Tokyo Japonya'nın başkentidir."

4.2. Japonca ve Türkçede Konulaştırma

4.2.1. Japoncada Konulaştırma ve Türkçe Karşılıkları

(i) Konular cümle başında konumlanırlar. Özneler cümlede konu pozisyonuna yerleşebilen doğal konulardır. Ancak belirli olma zorunluluğu taşımazlar. Konular ise önvaryimsal olmak zorundadır. (ii) ... odaklar cümlede eksiltilemezken konular eksiltilebilir.

Aşağıdaki Japonca örneklerin Türkçe çevirileri için oluşturulmuş soru cevap kümelerinde () konuyu, [] odağı belirtmektedir.

- (7) Ali-**wa** enjinia desu.
 Ali-**TOP** engineer COP

"Ali-Ø mühendistir."

- (7') (Ali) [ne iş yapıyor]? : (Ali) [mühendistir.]
 (Al'nin mesleği) [ne]? : (Ali) [mühendistir.]

Örnek (7)'de Her iki durumda da Ali önvaryimsal ögedir. Konuşma ortamı katılımcıları için ortak bilgidir. Bu nedenle cevap "enjinia desu" (mühendistir) şeklinde konunun eksiltilmesi ile de oluşturulabilir.

- (8) Oyatsu-**wa** kēki-**ga** oishii desu
 treats-**TOP** cake-**NOM** delicious COP

"Atıştırmalıklardan kek-Ø lezzetli."

- (8') (Atıştırmalıklar) [nasıl?] : (atıştırmalıklardan) [kek lezzetli] /
 (Davetteki atıştırmalıkları) [nasıl buldun?] : mutlaka ye

Örnek (8)'de muhtemel soru cümlesindeki davet, atıştırmalık gibi AÖ'ler konuşma ortamının her iki katılımcısı için önvaryimsal bilgidir.

- (9) a. Oyatsu-**wa** nani-**ga** noko-tteiru?
 treats-**TOP** what-**NOM** remain-PERF.

"Atıştırmalıklardan ne-Ø arttı?"

(Atıştırmalıklardan) [ne] var?

- b. kēki-**ga** noko-tteiru.
 cake-**NOM** remain-PERF.

"[Kek] arttı"

Örnek (9a)'da *atıştırmalık* konuşma ortamında ilk kez geçmekte ancak atıştırmalık kavramı konuşma ortamı katılımcılarının ikisi için de önvaryimsal bilgi özelliği taşımaktadır. Diğer yandan atıştırmalıklardan var olanın hangisi olduğu soruyu soran tarafından bilinmediği ve yeni bilgi olacağı

için “ga” ile işaretlenmiştir. Bu nedenle *atıştırma* konu, *ne* ise odaktır. (9b)’de ise *kek* konuşma ortamına taşınan yeni bilgi olduğu için “ga” ile işaretlenip odaklaştırılmıştır.

- (10) *kēki -wa noko-tteiru* (kedo kukki wa mou owatta)
 cake-**TOP** remain-PERF.

“Kekten arttı (ama kurabiye çoktan bitti)”

- (10') (Atıştırma) daha [var mı]? : Kekten arttı, (kurabiyeden kalmadı)

Örnek (10)'da her ne kadar *keki-wa* cümleden eksiltilmeyerek önkabul (ii) ile çelişiyor gibi görünse de bu cümlelerin, söylem ortamına taşınmayan “Kekten var, kurabiyeden kalmadı / Kekten var ama ben yiyeceğim” gibi *karşılaştırma konusu* (*contrastive topic*) içeren bir cümlelerin zeminini oluşturduğunu unutmamak gerekir.

4.2.2. {+DAn} Biçimbirimli AÖ'lerin Konuluk Değeri

(i) Konular cümle başında konumlanırlar. Özneler cümlede konu pozisyonuna yerleşebilen doğal konulardır. Ancak belirli olma zorunluluğu taşımazlar. Konular ise önvaryimsal olmak zorundadır. (iii) Baydar (2008) ve Boz (2009)'un Türkçede {+DAn} biçimbirimi almış AÖ'lerin özneliği önerisi ancak AÖ'ler cümlelerin konusu ise kabul edilebilir. Aşağıdaki örneklerde {+DAn} biçimbirimli AÖ'lerin konulaştırma işlevi taşıyıp taşımadığını belirlemek için (i) ve (iii) ön kabullerine göre değerlendirmesi yapılarak çıkan sonuçlar ilgili cümlelerin karşısına yazılmıştır.

“Ne anlıyorsunuz *sanayiden*, ne anlıyorsunuz *ticaretten*...” (Alan, 2021: 65)

↓

- (11) (Biz) [**Neden**] anlamayız?
 (Biz)_{AÖ1} [**Sanayiden** ve **ticaretten**]_{AÖ2} anlamayız. : AÖ1: KONU
 (Watashitachi **wa**)_{AÖ1} [**sangyō to eigyō-ga**]_{AÖ2} wakaranai. : AÖ2: ODAK
- (12) (Telefonunu) [**tamir ettirdin mi?**]
 (Bu telefon**dan**)_{AÖ1} [**hayır gelmez**]. Tamir ettirmeyeceğim : AÖ1: KONU
 (Kono denwa **wa**)_{AÖ1} mou dame da.
- (13) a. [Beypazarı kurusu-**Ø** var mı?]
 (Beypazarı kurusundan)_{AÖ1} kalmadı. : AÖ1: KONU
 (Beypazarı kukkii **wa**)_{AÖ1} mou urikere ni natteiru.
- b. [Safranbolu kıtır**ı-Ø**]_{AÖ1} [**alır mısınız?**]
 Safranbolu kıtır**ı ga** ikaga desu ka? : AÖ1: ODAK
- c. (Evide)_{AÖ1} (**Ondan**)_{AÖ2} [**var.**] Almayayım, teşekkürler. : AÖ1: KONU
 (Sore **wa**)_{AÖ2} mou kattearu. : AÖ2: KONU
- d. (Ben)_{AÖ1} [**Ondan**]_{AÖ2} almayacağım. : AÖ1: KONU
 (Watashi wa) [**sore wo**] kawanai. : AÖ2: ODAK
- (14) Anahtarlıktan kalmadı (Baydar, 2008:21)
 ↓
 (İstediğiniz/ O) (**Anahtarlıktan**)_{AÖ1} kalmadı (=yok) : AÖ1: KONU
 (Kii horudā **wa**)_{AÖ1} urikere ni natteiru.
 (Star Wars ürünlerinin hepsini almak istiyorum. Mümkün mü?)

Örnekler incelendiğinde (11) ve (13d)'de {+DAn} biçimbirimli AÖ'lerin cümlelerin konu birimini oluşturamadığı gözlemlenmektedir. Çünkü bu cümleler yargı cümleleridir ve cümle başına *biz*

(11) ve *ben* (13d) AÖ'leri yalın halde konumlanarak (sözdizimsel açıdan özne, anlambilimsel açıdan edici etiketlerini alarak) doğal konulaştırıcı olmuşlardır. Böylece ön kabul (i)'de bahsedilen öznellik-konuluk ilişkisi yerine getirilmiş olmaktadır. Sözdizimsel açıdan ikinci sıraya gerileyen {+DAn} biçimbirimli AÖ'ler ise nesne pozisyonuna yerleşmişler, edibilimsel düzlemde cümlelerin vazgeçilemeyen, eksiltilemeyen odağı olmuşlardır. Diğer yandan önceki bölümlerde incelenen (4)-(10)'a bakıldığında tüm cümlelerin isim cümlesi veya hâl/sonuç görünüşü bildiren cümleler olduğu görülmektedir. Çünkü {+DAn} biçimbirimli AÖ'ler ancak isim cümlelerinde veya "Anahtarlardan kalmadı.", "Kekten arttı." gibi aspekt değeri hâl/sonuç olan cümlelerde cümle başılığa yükselebilmektedirler. Fiil cümlelerinde ise (11) ve (13d)'de olduğu gibi edici rolünü üstlenen AÖ'ye, özne pozisyonunu kaptırmak nesne pozisyonuna gerilemektedir. Edibilimsel açıdan ise odaklaştırmacıdır. Bu iki durum ön kabul (ii)'yi doğrulamış olmaktadır. Son olarak örnek (12), (13a), (13c) ve (14)'te cümle başında yer alan {+DAn} biçimbirimli AÖ'lerin hepsi cümlelerin konusunu oluşturmaktadır. Hepsi öngörünsel bilgi içermektedir ve söz dizimsel açıdan ele alındığında özne konumundadırlar. Bu durumda (iii). ön kabulümüz de doğrulanmış olmaktadır.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu makalede Transavasya dillerinden Japoncada *konu* (*topic*)'nun belirli bir biçimbirimle işaretlenirken Türkçede {+DAn} biçimbirimiyle işaretlenip işaretlenemeyeceği, bu türden bir işaretlemenin Japonca *wa*'lı konu işaretleyicileriyle örtüşüp örtüşemeyeceği tartışılmaya çalışılmıştır. Japonca öğrenen Türk öğrencilerin Japoncadaki *wa* ile işaretlenmiş AÖ'leri cümlelerin konusu olarak algılamakta zorluk çektikleri görülmektedir. Bunun sebebinin "Türkçede konu işaretleyicisi yoktur; ya cümle başında eksiz bulunurlar ya da konuyu belirtmek için AÖ'ye *a gelince* eklenir; Türkçede özne eksizdir" ön kabulü olduğu düşünülmektedir. Bu ön kabulden hareketle, Japoncadaki "*Oyatsu wa kēki ga arimasu*" gibi bir cümlede birinci AÖ *oyatsu*'nun *wa*'dan dolayı konu, ikinci AÖ *kēki*'nin ise *ga*'dan dolayı özne olduğunu bilen öğrenci, "*Atıştırmalıklar, kek var" gibi bir cümlelerin dilbilgisel olmayacağını da bildiği için "(?) *Atıştırmalıklara gelince, (onlardan) kek var.*" gibi zorlama çevirilere yönelmeye başlarlar. Çünkü *konu*(*topic*) ile *özne* (*subject*)'yi aynı dilbilgisel düzlemde ele almaktadırlar. Oysa *özne* cümlelerin sözdizimsel düzleminde, *konu* ise edibilimsel düzleminde ele alınması gereken bir bileşendir. Cümle başındaki *wa* işaretli AÖ'nün edibilimsel düzeyde *konu* olması, onun sözdizimsel düzlemde özne olmasına engel değildir. Japonca öğretiminde bu tür istenmeyen durumların önüne geçmek için öncelikle *öznellik* ile *konuluğun* farklı düzlemler olduğunun ancak ikisinin de aynı AÖ tarafından işaretlenebileceğinin öğrenciye kavratılması, Türkçede de Japoncada olduğu gibi hem konunun hem de öznenin işaretlenebileceği fikrinin de kazandırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu işaretleme konu için genel kabule göre "...a gelince/...den bahsedecek olursak" yapısında olduğu zaman ortaya dilbilgisel olmayan veya kullanımına sık rastlanmayan bir cümle ile karşılaşıldığında AÖ'ye {+DAn} biçimbiriminin de getirilebileceği belirtilmelidir. "*Atıştırmalıklardan kek var.*", "*Kekten arttı.*" cümlelerinde {+DAn} biçimbiriminin cümle başındaki AÖ'yü edibilimsel açıdan konulaştırdığının, sözdizimsel açıdan özne pozisyonuna taşıdığıının öğretilmesi gerekmektedir. Ancak {+DAn}'ın bu işlevi yerine getirebilmesi için, mutlaka cümle başında olması gerektiği, bilinen bir bilgi olması gerektiği anlatılmalıdır. Diğer yandan Türkçedeki öznelerin {+DAn} biçimbirimiyle işaretlenebilmesi için de eklendiği AÖ'yü mutlaka konulaştırmış olması gerektiği hatırlatılmalıdır: "*Sore wa kawanai / (ben) Ondan almayacağım*" cümlesinde "*ondan*" AÖ'sü konu değil odaktır ve sözdizimsel düzlemde özne değil dolaylı nesne pozisyonunda konumlanır. Japonca "*wa*" ile sadece +{DAn} biçimbirimli AÖ'leri karşılatırdığımız bu çalışmadan sonra, Türkçede özne işaretleyicisi olduğu iddia edilen +{In} biçimbiriminin de konuluk değerinin ele alınması gerektiğini düşünmekteyiz.

KAYNAKLAR

- Akbay, Okan Haluk (2006) *Japonca ve Türkçe Eylemlerin Üye Yapısı- Dil Öğretimi Amaçlı Bir Karşılaştırma*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alan, Nazmi (2021) *{+DAn} Durum Biçim Birimi (Yükleyenlerin Üye Yapısı ve Anlamsal Roller)*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Atay, Ayşegül (2018) Japon Dili Eğitiminde わ (wa) ve が (ga) İlgeçleri ve Bu ilgeçlerin Türkçeye Yansımaları. A. Atay içinde, *Japon Dili İncelemeleri Serisi IV* (s. 212-229). Londra: Transnational Press London.
- Atay, Ayşegül (2021a) Türkçe ve Japoncada Özne İşaretleyicisi. *Diyalektolog*(26), 1-20. doi:<http://dx.doi.org/10.29228/diyalektolog.49857>
- Atay, Ayşegül (2021b) *Japonca Ad Durum Ekleri - Türkçe ile Karşılaştırmalı*-. İstanbul: Kriter Yayınevi.
- Banno, Osamu (2013) 'Ga/ no' Kōtai Genshō nitsuite no Ichikōsatsu — Kodai Gendai Kōpasu o Taishō Shite —. *Dai 4-kai kōpasu nihongo-gaku wākushoppu yokō-shū* (s. 177-186). Tokyo: National Institute for Japanese Language and Linguistics.
- Baydar, Turgut (2008) +Dan Ekli Özne Üzerine. *Türk Dili - Dil ve Edebiyat Dergisi*-, XCVI(679), 19-24.
- Boz, Erdoğan (2009) Türkiye Türkçesinde Özne Durum Biçimbirimi Alabilir. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2371-2377.
- Chafe, Wallace L. (1976) Givenness, contrastiveness, definiteness, subjects, topics, and point of view. C. N. Li, & T. S. A. içinde, *Subject and Topic* (s. 25-55). New, York: Academic Press.
- Doğan, Nuh (2011) *Türkiye Türkçesi Fiillerinde İsteme Göre Anlam Değişiklikleri*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erguvanlı, Eser (1984) *Function of Word Order in Turkish Grammar*. Berkley; Los Angeles; London: University of California Press.
- Gorelova, Liliya M. (2002) *Manchu Grammar*. Leiden: Brill.
- Hoffman, Beryl (1995) *The Computational Analysis of the Syntax and Interpretation of "Free" Word Order in Turkish*. Ph.D. Dissertation, University of Pennsylvania, Institute for Research in Cognitive Science.
- Imamura, Kazuko (2002) "wa" VS "ga" to Nihongo Kyouiku. *Shinshūdaigaku ryūgakusei sentā kiyō* S.3, s. 45-59.
- İmer, Kamile; Kocaman, Ahmet, & Özsoy, A. Sumru (2011) *Dilbilim Sözlüğü*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- İşsever, Selçuk (2000). *Türkçede Bilgi Yapısı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi).
- İşsever, Selçuk (2002). Konu: tanımlanışı, bilgi yapısı ve kimi sorunlar. L. Uzun, & E. Huber içinde, *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (s. 37-54). Essen: Verlag Die Balue Eule.
- İşsever, Selçuk (2002). Türkçe Bilimsel Metinlerde Konu. L. Uzun, & E. Huber içinde, *Türkçede Bilgi Yapısı ve Bilimsel Metinler* (s. 117-130). Essen: Verlag Die Balue Eule.

- Janhunen, Juha A (2012) *Mongolian* ((London Oriental and African language library 19.). Amsterdam: John Benjamins.
- Keenan, Edward L. (1976) (1976). Towards a Universal Definition of 'Subject'. C. N. Li içinde, *Subject and Topic* (s. 303-333). New York: Academic Press.
- Keenan, Elinor Ocha ve Bambi B. Schieffelin (1976) Topics as a Discourse Notion: A Study of Topic in the Conversations of Children and Adults. C. N. Li, & S. A. Thompson içinde, *Subject and Topic* (s. 335-384). New York: Academic Press.
- Kılıçaslan, Yılmaz (1994) *Information Packaging in Turkish*. Unpublished MA Thesis, Dissertation, University of Edinburgh.
- Kornfilt, Jaklin (1997) *Turkish (Descriptive Grammar)*. London, New York: Routledge.
- Lehmann, Winfred P. (1976) From Topic to Subject in Indo-European. C. N. Li içinde, *Subject and Topic* (s. 445-456). New York, London: Academic Press.
- Li, N. Charles ve Sandra A. Thompson (1976) Subject and topic: A new typology of language. N. C. Li, & S. A. Thompson içinde, *Subject and topic* (s. 457-489). New York: Academic Press.
- Robbeets, Martine Irma (2005) *Is Japanese Related to Korean, Tungusic, Mongolic and Turkic?* (Turcologica 64.). Wiesbaden: Harrassowitz.
- Tekmen, Ayşe Nur ve Takano Akiko (2005) *Japonca Dil Bilgisi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Vallduví, Enric (1992) *The Informational Component, Outstanding Dissertations in Linguistics*. New York: Garland Publishing.

EXTENDED SUMMARY

Linguistic typology is a branch of linguistics that aims to discover structural similarities and differences among the world's languages and group them according to those similarities. Some researchers consider Japanese and Turkish to be members of a language union that includes Korean, Mongolian, and Manchu and is regarded as the Transeurasian languages because of their structural similarities. Japanese and Turkish have SOV syntax, and as the internal dynamics of the language allow, OSV syntax is also encountered in the sentences. The predicate is the main argument in both languages, and it specifies the syntactical locations and positional functions of the basic structural members of the sentence. While Japanese uses the "wa" morpheme to identify the "topic," which is decided by the pragmatic relationship between the predicate and its components, Turkish does not have a specific morpheme for the topic marker. In other words, in our grammar books, such as in Japanese, Korean, or Mongolian, it is difficult to find a specific section for the topic category. As a result of this situation, Turkish learners of Japanese, or any of the related languages, face some challenges. In this study, "topic" in Turkish, the topicality of NPs with +DAn morphemes, and the difference between topic and subject at the grammatical level are discussed by comparing them with Japanese, based on the way Turkish students learning Japanese handle "wa" in Turkish.

A sentence topic is defined as the unit that represents what the sentence is about in its most general form. The process of making an argument the topic of a sentence is known as topicalization, and different structures in languages fulfill this function. While topic markers exist in the Transeurasian languages of Japanese, Korean, Mongolian, and Manchu, Turkish, which is regarded to be one of these languages, lacks a specific morpheme classified as a topic marker. The purpose of this study is to see whether Turkish sentence initial noun phrases (NP) with +DAn may mark the sentence's topic in the same manner that Japanese sentence initial NPs with the "wa" topic marker can. In the study, the topic was termed as "aboutness". "Sentence initial" and "presupposition" were used as operational criteria for determining the topic of the sentence.

First and foremost, we know that the difficulty Turkish students have learning Japanese with the use of "wa" is due to several assumptions like: "There is no topic marker in Turkish."; "The topic in Turkish is in sentence initial position and in nominal form or the topic is determined by adding the phrase "...a gelince" to the sentence initial NP."; "The subject in Turkish is in nominal form and cannot be marked.". Based on these assumptions, in a sentence like "Oyatsu wa kēki ga arimasu" in Japanese, the learners who know that the first NP oyatsu is the topic due to wa and the second NP kēki is the subject due to ga, begin to make unnatural translations such as "(?) Atıştırmağımıza gelince, (onlardan) kek var." because they know that a sentence like "*Atıştırmağımızlar, kek var". will not be grammatical in Turkish. The following three hypotheses were utilized in the study to avoid such ungrammatical and unnatural translations and to show that learners' assumptions are problematic:

(i) Topics are located in the sentence initial position. Subjects are natural topics that can be placed in the topic position in a sentence. However, they do not have to be definite. Topics, on the other hand, have to be definite / given, in other words, presuppositional.

(ii) In Turkish, when NPs with +DAn morpheme are in the sentence initial position, "old knowledge" indicates the TOPIC, and "new information" indicates the FOCUS of the sentence. Topics can be dropped in a sentence, but focus cannot be dropped.

(iii) The suggestion by Baydar (2008) and Boz (2009) that NPs with the +DAn morpheme in Turkish are subjects may only be accepted if NPs represent the sentence's

topic.

In order to evaluate if NPwa and NP+Dan marked the topic of the phrase, Japanese sentences with the structure [NPwa desu/V-teiru] were translated into Turkish with the structure [NP+DAn... DIr/V-PERF]. As a result of this translation test, it was seen that sentence initial NPs with +DAn in Turkish;

i) can mark the topic on a pragmatic level and the subject on a syntactic level in noun sentences and verb sentences that indicate the resultative aspect.

ii) can not mark the subject on the syntactic level unless the topic isn't marked on the pragmatic level.

Keywords

Topic, topicalization, aboutness, Japanese wa, Turkish topic marker

GENİŞ ÖZET

Dilsel tipoloji, dünya dilleri arasındaki yapısal benzerlikleri ve farklılıkları keşfetmeyi ve bu benzerliklerine göre onları gruplandırmayı amaçlayan bir dilbilim alanıdır. Bazı araştırmacılar Türkçe ve Japonca yapısal benzerliklerinden dolayı “Transavasya Dilleri” adı verilen Kore, Moğol ve Mançu dillerinin de içinde olduğu kabul edilen bir dil birliğinin üyesi olarak görmektedir. Sözdizimsel açıdan Türkçe ve Japonca ÖNY dizimli dillerden olup dilin iç dinamiklerinin izin verdiği ölçüde NÖY dizimli cümleler de oluşturabilmektedir. Ancak yüklem her iki dilde de cümlenin baş unsuru olma özelliği taşır. Diğer bir ifadeyle, cümleyi yüklem yönetir, temel yapı üyelerinin konumlanma noktalarını ve konum kaynaklı işlevlerini yüklem belirler. Japonca, cümlede yüklemle üyeleri arasındaki edimbilimsel ilişkiye göre belirlenen “konu (topic)”yu “wa” biçimbirimi ile işaretlerken Türkçede konu işaretleyicisi olarak tanımlanmış özel bir biçimbirim olmadığı kabul edilmektedir. Bundan dolayı Türkçe dil bilgisi kitaplarında Japonca, Korece veya Moğolcada olduğu gibi konu (topic) ulamına ayrılmış özel bir bölüm başlığına rastlamak oldukça nadir bir durumdur. Bu durum Japonca veya Korece öğrenen Türk öğrencilerin ilgili dildeki konu işaretleyicisini tanımadığı, anlamlandırmada ve çözümlemede birtakım güçlükler yaşamasına neden olmaktadır. Bu çalışmada Japonca öğrenen Türk öğrencilerinin Japonca konu işaretleyicisi “wa”yı Türkçede ele alış biçimlerinden yola çıkarak Türkçe için “konu”, {+DAn} biçimbirimli AÖ’lerin konulaştırıcılığı ve dilbilgisel düzlemde konu ile öznenin farklılığı Japonca ile karşılaştırılarak ele alınmıştır.

En genel biçimiyle cümle *konusu (topic)*, cümlenin neyin üzerine, ne hakkında olduğunu aktaran birim olarak tanımlanan edimbilimsel bir unsurdur. Cümlede bir ögeyi cümlenin konusu yapma işine *konulaştırma (topicalization)* denir ve diller bu işlemi farklı yollarla yerine getirir. Japonca konulaştırma işlemini cümle başında bulunan AÖ’ye “wa”, Korece “(n)un” konulaştırıcı biçimbirimini ekleyerek yapar. Mançu dillerinde *oci (<o-: ol-)* ve *seci, seme (< se-: söyle-)*; Moğol dillerinde ise *bol- (ol-)* sözcükleri gramerleşerek eklendikleri AÖ’yü cümlenin konusu yaparlar. Transavasya dillerinde görülen bu durum bizi bahsi geçen dil birliğinin bir üyesi varsayılan Türkçe için konulaştırıcı biçimbirimlerin varlığı üzerinde düşünmeye itmiştir. Bu nedenle çalışmada Türkçede cümle başında bulunan {+DAn} biçimbirimli ad öbeklerinin (AÖ), Japoncadaki wa biçimbirimli AÖ’ler gibi cümlenin konusunu işaretleyip işaretleyemeyeceği araştırılmıştır. Bu çalışmada konu “hakkındalık” olarak tanımlanmış, konuyu belirlemede işlemsel ölçüt olarak “cümle başlık” ve “önvarsayımsallık” esas alınmıştır.

Öncelikle, Japonca öğrenen Türk öğrencilerin Japoncadaki wa ile işaretlenmiş AÖ’leri cümlenin konusu olarak algılamakta zorluk çektikleri dile getirilmiştir. Bunun sebebinin “Türkçede konu işaretleyicisi yoktur; Konular ya cümle başında eksiz bulunurlar ya da konuyu belirtmek için AÖ’ye *a gelince* eklenir; Türkçede özne eksizdir” ön kabulleri olduğunun altı çizilmiştir. Bu ön kabullerden hareketle, Japoncadaki “*Oyatsu wa kēki ga arimasu*” gibi bir cümlede birinci AÖ *oyatsu*’nun wa’dan dolayı konu, ikinci AÖ *kēki*’nin ise ga’dan dolayı özne olduğunu bilen öğrencinin, “*Atıştırmalıklar, kek var” gibi bir cümlenin dilbilgisel olmayacağını da bildiği için “(?) *Atıştırmalıklara gelince, (onlardan) kek var.*” gibi zorlama bir çeviriye başvurduğu, çünkü *konu (topic)* ile *özne (subject)*’yi aynı dilbilgisel düzlemde ele aldığı tespit edilmiştir. Oysa özne cümlenin sözdizimsel düzleminde, konu ise edimbilimsel düzleminde ele alınması gereken bir bileşendir. Bu türde doğal olmayan çevirilerden kaçınmak ve öğrencilerin ön kabullerinin sorunlu olduğunu göstermek amacıyla çalışmada aşağıdaki üç hipotez kullanılmıştır:

(i) Konular cümle başında konumlanırlar. Özneler cümlede konu pozisyonuna yerleşebilen doğal konulardır. Ancak belirli olma zorunluluğu taşımazlar. Konular ise belirli / verilmiş diğer bir ifadeyle önvarsayımsal olmak zorundadır.

(ii) Türkçede {+DAn} biçimbirimli AÖ’ler cümle başına geldiğinde eski bilgi ise cümlenin KONUSunu belirtirler. Yeni bilgi ise cümlenin ODAKını belirtirler. ODAK’lar

cümlede eksiltilemezken KONU'lar eksiltilebilir.

(iii) Baydar (2008) ve Boz (2009)'un Türkçede {+DAn} biçimbirimi almış AÖ'lerin özneliği önerisi, AÖ'ler cümlelerin ancak konusu ise kabul edilebilir.

Araştırma sonucunda Türkçedeki +DAn biçimbirimli AÖ'lerin

i. isim cümleleri ve hâl/sonuç görünüşü bildiren fiil cümlelerinde edimbilimsel düzeyde konuyu, söz dizimsel düzeyde özneyi işaretlediği,

ii. edimbilimsel düzeyde konuyu işaretlemediği sürece, sözdizimsel düzeyde özneyi de işaretleyemeyeceği anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Konu, konulaştırma, hakkındalık, Japonca wa, Türkçe konu işaretleyicisi